

Ako rozumieť Biblii

Biblia je najrozšírenejšia a najčítanejšia kniha na svete. Čítali a čítajú ju ľudia rôzneho vzdelania, rôznych profesií rôznej viery, v rôznych dobách, v rôznych „kultúrach“. A často si ju (poprípade niektoré jej časti) aj rôzne vysvetľujú (interpretujú). V tomto krátkom článku sa nemôžem púšťať do podrobností;¹ upozorním iba na niektoré skutočnosti, resp. chyby, ktorých by sa mal „bežný čitateľ“ Biblie vyhýbať.

Predovšetkým je si treba uvedomiť niektoré skutočnosti:

1. Veľa záleží od prekladu, ktorý čítame (nie všetky sú rovnako „spolahlivé“), niekedy je dobré porovnávať viaceré preklady.

Nemožno pokladať za najspolahlivejší preklad ani „doslovný“ (resp. „takmer doslovný“),² ktorý nerespektuje sémantické, syntaktické, frazeologické a iné odlišnosti jazykov (veď len skúste doslovne preložiť niektoré ustálené slovné spojenia, frázy alebo „slovné hračky“), ale na druhej strane nie je dobrý ani príliš „voľný“ (či skôr „svojoľný“) preklad.

2. ak chceme správne pochopiť zmysel svedectva, správy, opisu v Biblii (rovnako ako v spise hociktorého starovekého autora), musíme brať do úvahy veľa ďalších vecí:

a) Napríklad, že Bibliu písali ľudia veľmi rozdielneho postavenia, vzdelania, literárneho nadania, a písali ju v rozličných obdobiach.

Títo ľudia vychádzali, samozrejme, z predstáv a myšlienkových pochodov bežných v ich prostredí a dobe (ale neraz veľmi vzdialených našim predstavám a myšlienkovým pochodom).

b) Že v Biblii sú knihy rôzneho žánru: historické, vyučujúce, prorocké..., ale je tu aj poézia (nemám teraz na mysli to, že niektoré knihy sú písané vo veršoch, ale, že obsahujú aj lyrické pasáže a symboliku).

Aj dnes napr. čítame inak román, inak zbierku lyrickej poézie, inak knihu odbornú. Neodlišujú sa iba odlišným štýlom, ale často v nich napr. aj slová majú iný význam (niečo iné sa napr. myslí výrazom „srdce“ v lekárskej knihe, iné v milostnej básni, a iné v biblickom texte).³ A toto musíme rešpektovať aj pri čítaní jednotlivých častí Biblie. Vezmime si tri príklady:

1. Napr. v Desatore, alebo v iných častiach Biblie, kde Boh dáva ľuďom inštrukcie, príkazy, alebo kde hovorí o podmienkach spásy človeka, je všetko formulované presne; interpretácia je tu jednoznačná.

¹ Oveľa podrobnejšie (približne na dvadsiatich stranách) o tom píšem vo svojej knihe „Malý príspevok k... SEMPER REFORMANDA“, kde je aj zvláštna kapitola o hermeneutike (vednom odbore zaoberajúcom sa výkladom starých textov, teda aj Biblie), ako i príklady korektnej (ale i falošnej) interpretácie, niektorých častí Biblie.

² Sú také pokusy; bývajú odôvodňované pochybnou teóriou tzv. „verbálnej inšpirácie“.

³ V Biblii je srdce akýmiś „orgánom duše“: srdce, to je „vnútro“ človeka, jeho osobnosť (to, čo „ovláda jeho myseľ“ i konanie). Písal som o tom podrobnejšie v článku „Srdce – srdce – srdce“ (ZP č. 14. 2000).

2. Proroctvá naopak používajú symbolický jazyk, ktorému nie každý rozumie rovnako. Interpretácia proroctiev nemusí byť (a nie je) jednoznačná, a pritom nemusí byť chybná (napr. v istých historických obdobiach môžu byť chápané rôzne obrazy i deje rozdielne).¹ Symboliku, pravdaže, nachádzame aj v iných poetických častiach Biblie (príklad: Pieseň Šalamúnova, ale napr. aj niektoré žalmy).

3. Podobenstvá. Aj tu je použitá symbolika, alegórie, „obrazy“.² Ale možno povedať z opačného dôvodu, ako v proroctvách: zatiaľ čo v proroctve ide často o to, aby niečo zostalo „zahalené“ (resp. „poloodhalené“), tu naopak obraz (porovnanie so všeobecne známou vecou alebo dejom) má poslucháčovi (čitateľovi) objasniť, spraviť pochopiteľnejším to, čo je zložité, čomu by možno inak len ťažko porozumel. Samotný príklad (dej podobenstva) netreba brať doslovne (resp. netreba na ňom „bazírovať“), dôležitý je iba výsledok, záver, dôsledok!³

Ako príklad si zoberme napr. podobenstvo o **boháčovi a Lazárovi** (Lk 16,19-31). Ak by si napr. niekto predstavoval svoj život po smrti tak, že sedí (doslova) na kolenách (v lone) Abraháma a díva sa na utrpenie tých, čo boli odsúdení (vrátane svojich blízkych), celkom isto nepochopil Ježišovo podobenstvo. Podľa mňa sú v tomto podobenstve zakomponované najmenej **tri dôležité poučenia**: **1.** Každý človek zomrie, a po smrti ho čaká odmena alebo trest. **2.** To, či bude človek spasený – odmenený (odmena je Ježišom obrazne vyličená ako pobyt „v lone Abrahámovom“) alebo bude zatratený – dostane trest (ten je obrazne v podobenstve vyličený ako pobyt „v mukách podsvetia“), závisí od toho ako žil na tejto zemi – inými slovami od jeho skutkov (pričom za „zlý skutok“, čiže život, ktorý nie je v zhode s Božou vôľou, treba považovať aj sebecko, egoizmus, ignorovanie potrieb iných);⁴ **3.** Ježiš tu hovorí, že Božie slovo je pre nás dostatočným a jediným zdrojom informácií v otázkach spásy i v tom čo nás čaká po smrti („*Majú Mojžiša a prorokov, nech ich poslúchajú...*“ Lk 16,29); netreba zháňať poznatky inde.⁵ Nakoniec Boh dal a dáva okrem svojho slova (Bible) svetu aj ďalšie informácie a dôkazy o sebe a o svojom konaní vo svete (inými slovami: okrem Božieho slova sú tu aj iné Božie zjavenia),⁶ a napriek tomu Mu mnohí neuverili. (Lk 16,31).¹

¹ Ktosi to prirovnal pohľadu z výšky (napr. rozhladne): pred sebou vidíme horské pásma, tvoriace „viac horizontov“; každý je skutočný, podobajú sa, ale sú medzi nimi vzdialenosťi...

² Ježiš často používa nielen symbolické príbehy (podobenstvá), ale aj symbolické výrazy.. O sebe napr. hovorí ako o „dverách“ (J 10,7), o „chlebe“, cirkev prirovnáva k „sieti“, „poľu“, Božie slovo k „zrnu“, nebeské kráľovstvo k „skrytému pokladu“ atď. atď.

³ Ježiš vo svojich podobenstvách bral príklady z bežného života – zo života tej doby, a toho spoločenstva, ku ktorému hovoril; možno, že keby hovoril dnes k nám, použil úplne iný príklad (z našej doby a nášho života) – ktorý by však mal rovnaké dôsledky.

⁴ Boháč bol zrejme odsúdený nie preto, že bol bohatý, ale preto, že zle nakladal so svojím bohatstvom: využíval ho len pre vlastné potešenie, rozkoše, namiesto toho, aby pomáhal trpiacim (takým, ako bol Lazár).

⁵ Napr. u „duchov zomretých“ ani u samozvaných „prorokov“ (dnes by sme mohli dodať: ani u prírodovedcov alebo u špekulantov, „filozofov“).

⁶ Napr. Jeho stvorenstvo (záračné Božie dielo, s ktorým sme denne konfrontovaní), Jeho konanie v dejinách ľudstva, Jeho Syn Ježiš Kristus.

Teda prinajmenšom tieto tri poučenia treba vidieť v uvedenom podobnenstve (Ježiš v ňom celkom iste nechcel vyličiť, realisticky zobraziť život po smrti).

Chcel by som ešte dodať, že symbolika a alegórie nie sú žiadnou špecialitou Biblie; ony sa používajú aj v inej literatúre – v minulosti i dnes, a to dokonca aj v prísne vedeckých spisoch.

4. Konečne by sme mali brať do úvahy, že nie všetky knihy (a časti textu) Biblie majú rovnakú **dignitu**, a nie všetky sú rovnako dôležité pre našu spásu.²

Niektoré časti napr. hovoria o Božom charaktere (sú dôležité pre poznanie Boha), alebo o podmienkach spásy, o tom ako máme žiť a konať. Tie sú pre nás najdôležitejšie a záväznú! Iné nám zasa opisujú historické príbehy (alebo spôsoby, ako Boh riadil svoj ľud v dávnych dobách), poprípade ukazujú ako konali zboží i bezbožní ľudia, a ako s nimi zato naložil Boh. Sú to pre nás príklady (veľmi užitočné), ale nie sú to záväzné príkazy. Konečne sú tu pasáže, ktoré nás môžu v niektorých životných situáciách potešiť, povzbudiť, ale i usmerniť (dobré nám poradiť). Vďaka Pánu Bohu za všetky, za celé Jeho Slovo.

Biblia – napriek všetkým vyššie spomenutým (aj iným) „problémom“ so správnym chápaním zmyslu textu – zostáva spoľahlivým svedectvom o Bohu, o Jeho skutkoch, a to svedectvom dokonca základným a normotvorným (čo zdôraznila najmä reformácia), chrániacim čistotu tohto svedectva napr. pred divo rastúcimi tradíciami a legendami. A je súčasne našim „manuálom“ (jediným spoľahlivým „návodom na život“).

Biblia je teda pre nás autoritou i pomocou – pretože ju chápeme ako písomný záznam skutočného Božieho Slova (i keď nie všetko, čo obsahuje, má rovnakú božskú dignitu), a pretože nám hovorí, ako máme žiť.

M.B.B.

¹ Koľko zázrakov (v mikrosvete i makrosvete) napr. Boh ukázal prírodovedcom poslednej doby – sú to veci, nad ktorými oni sami žasnú, ktoré nikdy nemohli vzniknúť iba vďaka „náhode a dlhému času“ – a predsa mnohí neuverili v Stvoriteľa!

² O tom som podrobnejšie písal v našom časopise v r. 2004 (v dvojčísle 25-25).

Morálka, viera, pravda i krása

sú obsahom PDF a PPS dokumentov

(„prezentácií“), ktoré si môžete
bezplatne stiahnuť z:

<http://www.knihy-benjan.sk/pps.htm>

Pozn.: Ak si na tejto web-stránke (v sekcii „Prejst' na“) zvolíte voľby
„anotácie kníh“ alebo „zoznam a cenník kníh“, prejdete do

ponuky kníh

s duchovnou a niekoľkými titulov aj s medicínskou (lekárskou) tematikou.

MBB